

53.

1164—1182.

Abbot PETERS i Remi förord hos konungen af Sverige, med fl. för Biskop Folke.

K. h. 2. 587. n:o 97.

Regi Sueonum, & Ducibus, & Principibus, & eorumdem Archiepiscopo & cunctis suffraganeis eius.

Cum animi Deo deuoti principale & summum debeat esse studium, ad gloriam & honorem Dei omnia componere, si forte aliquatenus se omnipotenti Deo placere, vel leuiter senserit, cumulatis intrinsecus gaudiis totum se effundit, tanquam liquefactus post sponsum, acclamans & dicens: *Exultabimus & lætabimur in te memores vberum tuorum.* His nostra paruitas prouocata exemplis, etsi in multis, immo pene in omnibus, quotidie me sciam peccare, & non vt iustum est diuinis mancipari studiis, in hoc vno non vsquequaque despero de misericordia Dei, quia de manu nostra manipulum benigne suscepit, domnum Fulconem Episcopum, quondam monachum nostrum, & in claustrali religione a nobis enutritum, ad summum prouexit sacerdotium. Recognoscimus in eo vultum nostrum, & speramus quod non recedat cor eius a Deo nostro, & a mandatis eius. Cum ergo opportunitas grata obtulerit, quod tempus habere possumus adhuc eum instruendi & informandi in ampliorem Dei dilectionem, gratanter & deuote excipimus, quia vltius non eum videndum, vsque ad thronum gratiæ, & ad distributionem æterni stipendij arbitramur. Ad hæc ipsa temporis incommoditas cooperatur desiderio nostro. Si enim vterque nostrum vellet, discrimina & pericula quæ habet transire non posset. Inundantia enim aquarum, vt audiuius, tanta est, vt vix serenissimis temporibus meabile sit iter quo ad vos peruenitur. Tertia denique causa subest, quia domnus Archiepiscopus noster Romam pergens officium suum nos supplere commisit. Nequaquam autem in dedicatione Ecclesiarum, vel ordinatione clericorum, vel confirmatione Christianorum Abbatis assurgit dignitas. Per ipsum ergo, qui in omnibus noster est, implemus, quod per nos non possumus. Veniet autem ad vos plenus Dei benedictione, cum tempora fuerint meliorata. Valete.

54.

1165—1181, d. 10 Sept. Tusculanum.

Påfv. ALEXANDER III:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar i Svea och Götha Riken att rätta flere, rörande Presterskapet, inrotade oordentligheter, såsom att verldsliga personer, i synnerhet de mäktigare i Socknen, efter behag eller för penningar, utan de andeliga myndigheternas samtycke, tillsätta Prester, hvaribland ofta förrymda

munkar, mandråpare och andra brottslingar, som icke ens äro Prestvigda; äfvensom att de Andelige underkastas verldslig domstol, landets lag, jernbörd, m. m., samt afstraffas och dräpas; hvilket allt Årke-Biskopen borde förekomma genom att hindra de verldsliga taga befattning med kyrkor och Andeliga beställningar; genom att afsätta och bannlysa den Prest, som af verldslig man mottager sin värdighet: att ej förordna andra Prester än dem, Svenska Biskopar vigt och för skickliga erkänt: att ej tillåta Prester inställas för verldslig domstol eller åläggas jernbörd, vattuprof eller envige, utan afdöma de Andeliges ärenden efter Canoniska eller Romerska lagen; hvarjemte han skulle, genom föreställningar och vid behof genom bannlysning förmå folket gifva tionde samt bannsätta den, som lägger hand på någon Prest; hvilka stadganden bekräftas genom anförandet af Kyrkofäders och Mötenes beslut.

K. h. 2: 619. N:o 19.

Alexander Papa Vpsellensi Archiepiscopo, & vniuersis suffraganeis eius, tam in Suetia, quam in Gothia constitutis.

Constituti a Domino, licet insufficientibus meritis, super gentes & regna, ex iniunctæ nobis administrationis officio debitoque compellimur aciem nostræ considerationis ad vniuersum commissi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda institutionis Apostolicæ ac doctrinæ salutaris imbre perfundere: vt sicut in omnem terram exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorum: ita quoque nos, qui eorum cathedræ præsidemus, qui eis non in vitæ merito, non in operum sanctitate, sed in pastoralis cura & dignitate successimus, verbum salutis, Euangelium Christianæ atque Catholicæ veritatis annunciemus his qui longe, & his qui prope, nomen Apostolicum non inane neque nudum, & in sola voce gerentes, sed in executione officij & veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes. Audiuius enim & audientes non potuimus non dolere, quod apud vos, tam in Suetia videlicet quam in Gothia, ex nimia & peruersa non libertate, sed abusione potius & insolentia laicorum, consuetudo pessima & omnino detestabilis inoleuit: ex qua etiam multa illicita prouenerunt, & mala non solum enormia, verum etiam intolerabilia pullularunt. Ipsi enim vobis inconsultis, sicut dicitur, aut contemptis, concedunt & conferunt Ecclesias, quibus volunt: omnia simoniace, siue per pecuniam, siue per priuatam gratiam vel odium agentes. Ex hoc autem multa dicuntur tam ipso actu quam exemplo nociua & perniciosa contingere. Quilibet enim & vndecumque Sacerdos adueniens, licet ordinationis suæ nullum habeat testimonium, solo mandato seu nutu etiam Laicorum, diuina in salutis eorum suæque periculum celebrare præsumit. Vnde nonnunquam euenit, vt monachi fugitiui vel homicidæ, seu quibuslibet irretiti & notati sceleribus, aut in gradum Sacerdotij non promoti, sacerdotio fungi nefaria nimis & damnabili præsumptione non metuant. Quilibet vero vel omnino carens Ecclesia, vel pauperem habens & ambiens ditiores, potentioribus de parrochia, data vel promissa

pecunia, alium non erubescit tam impudenter quam illicite supplantare. Accedit ad hæc, quod clerici, siue ipsi aduersus laicos, siue laici aduersus eos litigantes experiri voluerint, laicorum iudicia subire, & secundum ipsorum instituta siue leges agere vel defendere se coguntur. Nec solum inferioris ordinis clerici talibus iniurijs fatigantur: verum etiam vos ipsi, si iustitiæ rigorem zelo Dei succensi aliquando exercetis, aliquam contra vos causam inobedientis gregis inuidia machinante, vel ad igniti ferri examinem, vel ad aliquod æque prohibitum & execrabile iudicium prouocamini: nulla canonibus qui id prohibent, seu pontificali dignitati exhibita reuerentia vel honore. Ad augmentum vero summamque malorum, clerici passim in eodem regno impune cæduntur, quandoque etiam occiduntur. Et quidem grauia sunt ista, nec professionis opera Christianæ, sed inimici potius zizania reputanda. Ad quæ radicitus euellenda, & de medio vestrum penitus extirpanda, tanto acrius vos decet & oportet insurgere, quanto magis desides prælatos negligentesque respiciunt vitia subditorum, & eorum culpæ crimen adscribitur, quod ab his quibus præsidet, & pro quibus etiam redditori sunt in extremo examine rationem, tam frequenter quam licenter & impune committitur, maxime cum per prophetam dicatur, *Clama, nec cesses, annuncia populo meo scelera eorum*, & alibi. *Nisi annunciaueris iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram*: Et in sacris Canonibus, quos prudentiam vestram ignorare non expedit, scriptum legatur, Negligere, cum possis, perturbare peruersos, nihil est aliud quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Ex eo autem, quod peccata ex nimia & longæua licentia in consuetudinem iam venerunt, cum sit, iuxta quendam Philosophum, infelicitas consummata, & vix videatur locus esse remedio, vbi quæ fuerunt vitia mores fiunt, & iuxta Euangelium, qui mortuus fuerat in peccato iam foeteat; multo maiori opus est ad suscitandum cum Domino mortuum, non sine lacrymis & compassione, conamine, ne desperentur, sicut quatrduanus in monumento, quibus potest inuocato Dei nomine cum ipsius adiutorio subueniri. Vt ergo etiam in eis glorificetur Deus, & sapientia honorificetur a filiis suis, caritatem Moysi pro populo Dominum obsecrantis, zelum Phinees vindicantis, contritionem David orantis, misericordiam Iesu Christi super Hierusalem flentis & pro Lazaro lacrymantis assumite; & habentes secundum Apostolum scutum fidei, loriceam iustitiæ, & galeam spem salutis, accingimini armatura Dei, & pugnate cum antiquo serpente, cum de obsessis per inhabitantia peccata corporibus expellentes, & diripientes vniuersa, in quibus habet fiduciam, eos quos domum sibi facere nititur, cum gratiæ cælestis auxilio, a vitiorum sordibus emundantes, ut domus Dei, templum videlicet Domini sanctum quod estis vos, dici ac fieri mereantur. Nec vos ullus terror ab officij pastora-

lis executione retardet recolentes & non tantum verbo, sed opere profiten-
tes, quod ille summus & primus pastor docuisse legitur & fecisse: *Bonus*,
inquit, *pastor animam suam ponit pro ouibus suis*. Et quoniam per erro-
rem, & tam diuini quam humani iuris ignorantiam, apud vos inoleuisse
videntur mala, quæ diximus, & a laicis tanquam licita impune hactenus vsur-
pata, sanctorum patrum statutis tanquam armis vtentes, ipsis inniti debebitis,
atque ea & vos cum eis his quæ illicite committuntur opponere, vt ex eorum
scientia & auctoritate dispereant, quæ per abusionem nimiam & ignorantiam
succeuerunt. Sane laicos Ecclesias, vel Ecclesiastica beneficia dignita-
tesque concedere, seu de ipsis vlla ratione disponere, sanctorum patrum ad
instar sacrilegij prohibent instituta. Clericos autem, qui ab eis, vel per eos
dato pretio, siue gratis, Ecclesiam, vel inuestituram Ecclesiæ seu Ecclesia-
sticæ dignitatis acceperint, præter ordinis sui periculum excommunicationis
etiam poena condemnant. Nam in Synodo Symmachi Papæ statutum legitur,
Non placuit laicum statuendi in Ecclesia aliquam habere facultatem, cui sub-
sequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. Item. Laicis quamuis
religiosis nulla de Ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attri-
buita facultas. Item Calixtus Papa. Si quis principum inquit, vel aliorum
dispositionem, seu donationem, siue possessionem Ecclesiasticarum rerum si-
bi vendicauerit, vt sacrilegus iudicetur. Item Paschalis. Nullus laicorum
Ecclesiarum bona occupet, vel disponat. Qui vero secus egerit, iuxta beati
Alexandri capitulum, ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Item Alexander. Per
laicos nullo modo quilibet clericus aut Presbyter retineat Ecclesiam neque
pretio, neque gratis. Item Paschalis. Si quis clericus, abbas, vel monachus
per laicos Ecclesiam obtinuerit, secundum Apostolorum sanctorum canones,
& capitulum Antiocheni Concilij, excommunicationi subiaceat. Idem. Con-
stitutiones sacrorum canonum sequentes statuimus, vt quicumque clericorum
ab hac hora inuestituram Ecclesiæ, vel Ecclesiasticæ dignitatis de manu lai-
ci acceperit, & qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat, &
communione priuetur. Et in hanc sententiam alia multa canonum instituta
& sanctorum patrum decreta conueniunt. Cæterum Ecclesias, vel Ecclesiasti-
ca beneficia pretij, seu cuiuscunque muneris interuentu conferre, simoniacum
est, & simoniacam sapit procul dubio prauitatem. Porro Simonis crimen
quam sit detestabile, quam horrendum, ipsa vos eius infamis immanitas igno-
rare non sinit. ex quo profecto tam dantem quam accipientem damnatio Si-
monis, quam sacra actuum Apostolorum lectio protestatur, inuoluit. Ad
cuius condemnationem cum plurima præter Apostolicam sanctionem sancto-
rum patrum rescripta manauerint, pauca credimus ex pluribus suffectura.
Inter quæ primum sit illud beati Gregorij: Presbyter, inquit, si Ecclesiam
per pecuniam obtinuerit, non solum Ecclesia priuetur, sed honore sacerdotij

spolietur: quia altare, decimas, & Spiritum sanctum emere, vel vendere simoniacam heresim esse nullus fidelium ignorat. Idem alibi. Auduimus, dilectissimi, quod nos audire oportuit, sed audisse profecto non libuit: quosdam scilicet sacrorum ordinum esse professores, qui sub munerum datione, vel acceptione, Dei Ecclesias, vel earum sibi sacrificia vsurpant: quod quidem scelus vos non iamdudum acriter correxisse miramur. Iuste enim vterque corripiendus est, & a sanctæ liminibus Ecclesiæ summouendus, & qui pro Ecclesiæ ambitu munera largitur, & qui vt Ecclesiam det, quicquam præsumit accipere. Iste quippe donum Dei emere, hic autem vendere præsumit. Sacrilegio quoque hoc facinus non dispar dixerim, cum id, quod sponte & sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniæ pactione causatur. Quare, fratres carissimi, quæ taliter facta sunt curiose refellite, infecta prohibere, vestrisque iussionibus resistentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate. Item, Si quis dator vel acceptor Dei Ecclesias, vel Ecclesiastica beneficia, quæ quidam præbendas vocant, sub pecuniæ interuentu, siue dando emerit, siue accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione. Non solum autem pecunia, sed & quælibet obsequij aut muneris species in huiusmodi criminaliter intercedit. Vnde idem beatus Gregorius, Bene, inquit, cum virum iustum pro præbenda describeret, ait, Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Non dixit solum a munere, sed ab omni munere: quia aliud est munus ab obsequio, aliud a manu, aliud a lingua. Munus ab obsequio est seruitus indebite impensa, munus a manu pecunia est, munus a lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus non solum pecuniam nullam, sed nec etiam humanam gratiam requirit. Quod autem sacerdos, aut quilibet clericus, aliunde adueniens, vel ignotus, sine testimonio & literis saltem Episcopi sui in aliena Diœcesi recipi aut ministrare non debeat, in Calchedonensis legitur Concilio definitum per hæc verba: Extraneo clerico, vel lectori, extra suam ciuitatem sine literis commendatitijs proprij Episcopi, nusquam pénitus liceat ministrare. Item in Concilio Carthaginensi, Clericum alienum, nisi concedente eius Episcopo, nemo audeat retinere, vel promouere in Ecclesia sibi credita. Item beatus Augustinus in sermone quodam ad populum, Hortamur, inquit, Christianitatem vestram, vt iuxta sanctorum canonum instituta, in Ecclesijs a vobis fundatis aliunde veniens presbyter non suscipiatur, nisi a vestræ fuerit Ecclesiæ Episcopo consecratus, aut ab eo per commendatitias literas suscipiatur. Ad hoc, ne Clerici ad sæcularia iudicia pertrahantur, & Romanorum Imperatorum leges prohibent, quæ tanquam canones, vbi canonibus non obuiant, sunt obseruandæ, & sanctorum patrum ac prædecessorum nostrorum auctoritas interdicat. Scribit enim beatæ memorie

moriæ Gelasius Papa dicens: Nemo vnquam Episcopum, aut reliquos clericos apud iudicem sæcularem accusare præsumat. / Item Alexander omnibus orthodoxis: Relatum est ad huius sanctæ & Apostolicæ sedis apicem, cui summarum, dispositiones causarum & omnium negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput dicente, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo &c. quod quidam æmuli, eiusque sanctæ Ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei apud iudices publicos accusare præsumant, cum magis Apostolus Christianorum causas ad Ecclesias deferre, & ibidem terminari præcipiat. Taliter præuaricantes præuaricauerunt in Deum suum, & non obediunt præceptis eius. Feruentis vero aquæ, vel candentis ferri iudicium, siue duellum, quod monomachia dicitur, Catholica Ecclesia contra quemlibet etiam, ne dum contra Episcopum non admittit. Vnde Stephanus Papa V. Ferri candentis, inquit, vel aquæ feruentis examinatione confessionem extorqueri a quolibet sacri non censent canones, & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est præsumendum. Item Nicolaus Papa. Monomachiam in legem non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus: quam licet inisse quosdam legamus, sicut sanctum David & Galiam sacra prodit historia, nusquam tamen vt pro lege teneatur, diuina sanxit auctoritas, cum hoc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur. Præterea illud adiiciendo mandamus, quatinus populum regimini & gubernationi vestræ commissum decimas Ecclesijs fideliter & deuote persolvere, sicut ab ipso Domino noscitur institutum, diligenter ac sollicitè moneatis, & si necesse fuerit sub districtione anathematis compellatis, iuxta illud Malachiæ prophetæ in persona Domini loquentis *Inferte*, inquit, *omnem decimationem in horreum meum, vt sit cibus in domo mea*. Vnde in Concilio Maguntinensi: Decimas Deo & sacerdotibus Dei dandas Abraham factis Iacob promissis insinuat, & omnes sancti sacerdotes commemorant. Item ex Concilio Rothomagensi: Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur. Sed quia multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuimus vt secundum Domini nostri præceptum admoneantur semel, secundo, & tertio. Qui si non emendauerint anathemate vsque ad satisfactionem & emendationem congruam feriantur. Nec tamen ideo ea, quæ Ecclesijs, immo Deo, ipsi, vel parentes eorum contulisse noscuntur, reuocare, vel Ecclesiasticarum personarum dispositioni subtrahere volentes erunt aliquatenus audiendi: quæ si etiam homini contulissent repetere non valerent. Vnde Ambrosius in libro de pœnitentia: sunt qui opes suas tumultuario mentis impulsu, non iudicio perpetuo, vbi Ecclesiæ contulerint, postea reuocandas putant, quibus nec prima merces grata est, nec secunda: quia nec prima iudicium habuit, & secunda habuit

sacrilegium. Item ex Concilio Agathensi: Clerici, vel sæculares, qui oblationes parentum aut datas, aut testamento relictas, retinere perstiterint, aut id, quod ipsi donauerint Ecclesijs vel monasterijs, crediderint auferendum, sicut sancta Synodus statuit, velut necatores pauperum, quousque redant, ab Ecclesijs excludantur. Illos vero qui in clericos violentas manus, nisi forte se defendentes iniiciunt, poenam excommunicationis incurrere sacrosancta Romana iam pridem statuit, & inuiolabiliter tenet Ecclesia: nec a quoquam omnino, nisi a Romano Pontifice, vel de mandato eius absolui patitur, aut permittit. Vos itaque ipsius, quæ omnium Ecclesiarum caput est & magistra, vestigijs inhærentes, eius ac nostræ in supradictis omnibus acquiescite sanctioni: & secundum ea quæ a sanctis patribus & prædecessoribus nostris instituta prædiximus, obseruate, atque ab omnibus per Episcopatus vestros quantum in vobis est, faciatis firmiter & inuiolabiliter obseruari. Contemptores equidem Ecclesiastica præcipimus vsque ad condignam poenitentiam ultione percelli. Obedientibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futuro præmia æterna pacis inueniant. Datum Tusculani IV. Idus Septembris.

55. 1165—1181, d. 11 Sept. Tusculanum.

Påfv. ALEXANDER III:s uppmaning till Sveriges och andra Nordiska Rikens Konungar, Furstar och andra Christna att troget framhärda i Christen tro och lydnad mot Påfven och Presterskapet och att företaga härfärder till Christendomens utbredande i Estland, med löfte om ett års eller lika aflat med hvad som plägar gifvas för valfart till H. Grafven, för dem som tappert strida mot hedningarna, och syndernas fullkomliga förlåtelse för dem som falla i striden.

K. h. 2. 621. n:o 21.

Alexander Papa III. Regibus & Principibus, & alijs Christi fidelibus, per regna Danorum, Noruegensium, Guetomorum, & Gothorum¹⁾ constitutis.

Non parum animus noster affligitur, & amaritudine non modica & dolore torquetur, cum feritatem Estonum & aliorum paganorum illarum partium aduersus Dei fideles, & Christianæ fidei cultores grauius, insurgere, & immaniter debacchari audimus, & Christiani nominis impugnare virtutem. Veruntamen laudamus & benedicimus Dominum, quod vos in fide Catholica, & in deuotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Ecclesiarum caput est, & magistra à Domine constituta, super omnes alias Ecclesias cælesti privilegio obtinet principatum, immobili firmitate persistitis, & Christianæ religionis vinculum & vnitatem seruatis. Vnde quoniam expedit officio nostro, ea quæ ad corroborationem fidei, & animarum vestrarum noscuntur pertinere

¹⁾ per Regna Sueonum, Gothorum, Danorum, & Noruegensium. K. c. 155.